

برنامه راهبردی کتابخانه دانشگاه صنعتی شریف

امید است در بازه زمانی ۴ ساله در نظر گرفته شده، راهبردهای مطرح شده تحقق یابد. از آنجا که برنامه ریزی و مهمتر از آن تدوین برنامه راهبردی فرآیندی دائمی است، ضروری است که این فرآیند در سال های آتی مورد توجه قرار گیرد و برنامه راهبردی دقیقی برای کتابخانه تدوین گردد.

• چشم انداز کتابخانه

اساسا مبنای شکل گیری کتابخانه و مرکز اسناد دانشگاه نیل به هدفهای دانشگاه یعنی؛ حفظ، اشاعه و ارتقاء دانش است. از این رو هماهنگ شدن و رسیدن به جایگاهی که در آن کتابخانه بتواند به بهترین شکل با رسالت اصلی دانشگاه همگام شود و موجبات ترقی عملکردهای دانشگاه را فراهم آورد، وضعیت مطلوب برای کتابخانه به حساب می آید. در این راه چشم انداز اصلی برای کتابخانه رسیدن به جایگاهی است که در آن قابلیت پاسخگویی به هر گونه نیاز اطلاعاتی از سوی جامعه کاربر خود را داشته باشد.

• رسالت کتابخانه

کتابخانه دانشگاه به عنوان عضوی حیاتی برای دانشگاه، این سازمان را در جهت پیشبرد رسالت آموزشی و پژوهشی یاری می رساند. بنابراین ارتباط مستقیمی با نیازهای آموزشی و پژوهشی ذینفعان کتابخانه دارد و تمام تلاش خود را در برآورده ساختن نیازهای اطلاعاتی متنوع و گسترده هر یک از کاربران خود به کار خواهد گرفت. کتابخانه در درجه اول تلاش بر گسترش فعالیتهای خود در سطح محلی و بعد از آن تلاش در تبدیل شدن به یکی از نهادهای اصلی اطلاع رسانی در سطح ملی و بین المللی دارد. در نهایت مأموریت کتابخانه خدمت رسانی با کیفیت مطلوبتر به افراد بیشتر و در سریعترین زمان ممکن است.

• اهداف اصلی کتابخانه

- ✓ استاندارد سازی کتابخانه (کلید بخشها و خدمات) و رسیدن به استانداردهای مطلوب کتابخانه های دانشگاهی
- ✓ تبدیل شدن به الگویی شناخته شده ملی در شناسائی ارائه خدمات اطلاعاتی و پژوهشی کاربر مدار در میان کتابخانه های دانشگاهی کشور
- ✓ ارتقاء و حمایت از فعالیتهای آموزشی شامل تشویق به مطالعه، رفع نیاز اطلاعاتی و فراهم کردن فضای مشترک یادگیری
- ✓ ارتقاء و حمایت از فعالیتهای فرآیندهای پژوهشی

• اهداف فرعی کتابخانه

- ✓ فراهم آوری، سازماندهی و اشاعه اطلاعات در راستای فعالیتهای دانشگاه (انواع مدارک و اسناد اعم از؛ چاپی و الکترونیکی، دیداری و شنیداری)
- ✓ فراهم آوری، نگهداری و ارائه انواع منابع اطلاعاتی و پژوهشی تولید شده در دانشگاه؛
- ✓ شناسایی نیازهای پژوهشی، آموزشی و یادگیری کاربران
- ✓ گسترش دامنه فعالیت (فیزیکی و مجازی) کتابخانه
- ✓ ایجاد امکان دسترسی آسان به منابع اطلاعاتی (چاپی و الکترونیکی)
- ✓ خلق ابزارها و مجموعه ای که به حمایت از آموزش و پژوهش می پردازد
- ✓ هماهنگ شدن مجموعه منابع و خدمات کتابخانه با تغییرات نیازهای جامعه کاربران
- ✓ تغییر یا بازتعریف روابط، مجموعه‌ها، فضاها و امکانات کتابخانه جهت ایجاد فضای یادگیری مشارکتی منطبق بر خط مشی و چشم انداز دانشگاه
- ✓ تبدیل کتابخانه به فضای مشترک اطلاعاتی و فراهم کردن دسترسی یکپارچه و گسترده به منابع اطلاعاتی و پژوهشی برای اعضاء دانشگاه و جامعه دانشگاهی.
- ✓ گسترش ارائه خدمات با استفاده از فناوری های نوین
- ✓ به کارگیری نیروهای متخصص در کلیه بخش های کتابخانه
- ✓ توانمندسازی و آموزش نیروی انسانی کتابخانه
- ✓ سعی در تشویق و حمایت از کارمندان کتابخانه
- ✓ توسعه و گسترش سطح فعالیت کتابخانه دیجیتال
- ✓ افزایش سطح کمی و کیفی خدمات کتابخانه ای و تسریع در خدمات و طراحی خدمات جدید
- ✓ ایجاد محیط فیزیکی جذاب و نیز محیط مجازی برای مطالعه، پژوهش و آموزش
- ✓ ایجاد امنیت و حفاظت کتابخانه و منابع کتابخانه و بهره‌گیری از فناوریهای نوین
- ✓ فرهنگسازی اخلاق پژوهش و آموزش
- ✓ ارتقاء میزان رضایت کاربران و ارائه خدمات مطلوب
- ✓ بررسی و نظارت بر عملکرد کتابخانه

• ارزشها

- با توجه به نقش انکارناپذیر کتابخانه دانشگاه در توسعه آموزش و پژوهش، کتابخانه سعی دارد در تمامی فعالیت های خود از ارزشهای زیر پیروی کند.
- ✓ تشویق و حمایت در فرآیند آموزش و یادگیری در زندگی.

- ✓ کتابخانه باور دارد که هر یک از کاربران کتابخانه، مهم، خاص و دارای ارزش برابر هستند.
- ✓ کتابخانه با رویی گشاده در مقابل نیازهای کاربران حاضر خواهد شد.
- ✓ داشتن خلوص و صداقت در ارتباط با دیگران.
- ✓ با هر فرد با توجه یکسان و تواضع برخورد می شود.
- ✓ به دیدگاه و عقاید دیگران احترام گذاشته می شود.
- ✓ در تمام مراحل کار کتابخانه، ارتباط آزاد و صادقانه وجود دارد.
- ✓ آزادی کاربران برای انتخاب، دسترسی و استفاده از منابع کتابخانه.
- ✓ حفظ اطلاعات شخصی کاربران.
- ✓ ایجاد محیطی انعطافپذیر و حمایت کننده از خلاقیت و نوآوری.
- ✓ ایجاد محیطی فیزیکی و فضای مشترک یادگیری برای مطالعه و آموزش و تحقیق که افراد در آن احساس امنیت و راحتی کند
- ✓ کارمندان مسئولیت پذیر و پاسخگوی نیازهای علمی جامعه کاربر کتابخانه هستند.
- ✓ حمایت از رشد فردی و پیشرفت سازمانی.
- ✓ تجلیل از اخلاق پژوهش

• بررسی شرایط و موقعیت کتابخانه

جدول ۱: بررسی وضعیت کتابخانه با توجه به شاخص های SWOT

توانمندی ها	ضعف ها	عوامل داخلی
مجموعه (منابع) ✓ گستردگی منابع اطلاعاتی ✓ روزآمدی منابع اطلاعاتی ✓ اشتراک چندین پایگاه اطلاعاتی فارسی و لاتین ✓ شرکت در طرح امانت بین کتابخانه ای و برنامه های اشتراک منابع و همکاری ها با سایر نهادها خدمات الکترونیک ✓ وب سایت (پورتال) روزآمد و جامع	✓ بودجه بسیار محدود کتابخانه ✓ مشخص نبودن بودجه سالانه اختصاص یافته به کتابخانه ✓ عدم توانایی مستقل کتابخانه در خصوص تصمیم گیری مصرف بودجه مدیریت و برنامه ریزی ✓ فقدان برنامه راهبردی ✓ فقدان برنامه بلندمدت ✓ فقدان خطمشی مدون برای کتابخانه	

<p>✓ راهنمای استفاده از خدمات کتابخانه به صورت آنلاین</p> <p>✓ مجموعه سازی الکترونیکی پایاننامه ها</p> <p>✓ وجود کتابدار مرجع مجازی</p> <p>✓ امکان کاوش در منابع کتابخانه از خارج از دانشگاه</p> <p>✓ دسترسی به صفحات اولیه پایان نامه ها از خارج از دانشگاه برای کلیه کاربران</p> <p>✓ امکان دسترسی به پایگاههای اطلاعاتی از خارج از دانشگاه برای اعضا</p> <p>✓ ارائه لیست تازه های منابع الکترونیکی / چاپی</p> <p>✓ مکانیزه بودن بسیاری از خدمات کتابخانه</p> <p>نیروی انسانی</p> <p>✓ تلاش همه جانبه کارمندان جهت تحقق اهداف کتابخانه</p> <p>✓ استفاده از کارمندان متخصص کتابداری</p> <p>✓ علاقمندی کارکنان به فعالیت و خدمات رسانی در کتابخانه</p> <p>مدیریت</p> <p>✓ مشورت مدیر با سرپرستان بخشهای مختلف کتابخانه در اتخاذ برخی از تصمیمها</p> <p>✓ تهیه گزارش سالانه از فعالیتهای سال آتی کتابخانه</p> <p>خدمات آموزشی</p> <p>✓ برگزاری کارگاههای آموزشی</p> <p>✓ برگزاری کلاسهای آشنایی با خدمات کتابخانه برای دانشجویان تازهوارد</p>	<p>✓ فقدان خطمشی مدون جهت مواجه شدن با شرایط بحرانی</p> <p>✓ عدم ارزیابی مستمر و دوره ای کتابخانه</p> <p>✓ فقدان نیازسنجی مستمر از کاربران کتابخانه</p> <p>مجموعه</p> <p>✓ کامل نبودن نرم افزار کتابخانه و کتابخانه دیجیتال و ارائه خدمات محدود</p> <p>✓ فقدان دسترسی به نسخه چاپی پایان نامه ها</p> <p>✓ عدم دسترسی به کل متن پایان نامه های قدیمی</p> <p>✓ استفاده از نرم افزار نسبتا نامناسب برای کتابخانه</p> <p>✓ نیروی انسانی</p> <p>✓ به کارگیری کارمندانی با تحصیلات غیرمرتبط با کتابداری</p> <p>✓ فقدان آموزش مستمر کارمندان (آموزش ضمن خدمت)</p> <p>ساختمان و تجهیزات کتابخانه</p> <p>✓ ضعف در مسائل ایمنی و حفاظتی کتابخانه</p> <p>✓ قدیمی بودن برخی از وسایل و تجهیزات کتابخانه</p> <p>✓ سایر</p> <p>✓ برگزاری تعداد محدود کارگاههای آموزشی در مقابل تقاضای زیاد</p>	
---	--	--

عوامل خارجی	تهدیدها	فرصتها
	<p>اقتصادی</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ مشکلات اقتصادی و مسائل مالی موجود در کشور ✓ هزینه بر بودن ایجاد تغییرات در کتابخانه ✓ اختصاص بودجه بسیار محدود به کتابخانه دانشگاه 	<p>فناوری</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ پیشرفت و گسترش تکنولوژی در کشور ✓ گسترش کاربرد تکنولوژی در خدمات کتابخانه ✓ امکان بهره وری از خدمات الکترونیک در کتابخانه
	<p>فناوری</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ سرعت بالای تغییرات تکنولوژی و تغییرات در نحوه خدمات الکترونیک 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ گرایش به استفاده از خدمات الکترونیک در کتابخانه
	<p>اجتماعی فرهنگی</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ فقدان گرایش آموزش به شکل پژوهش محور در سیستم آموزشی ✓ کم رنگ بودن فرهنگ پژوهش و اخلاق پژوهش در جامعه ✓ نادیده گرفتن قوانین بین المللی کپی رایت ✓ پایین بودن فرهنگ مطالعه ✓ کم رنگ بودن جایگاه کتابخانه دانشگاهی در دانشگاه 	<p>اجتماعی - فرهنگی</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ مطرح بودن کتابخانه دانشگاهی به عنوان رکن مهم آموزشی و پژوهشی در کشور ✓ ارتقاء میانگین سطح تحصیلات جامعه ✓ اهمیت و ضرورت امر آموزش و پژوهش
	<p>سیاسی - قانونی</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ تاثیر سیاستهای کشور و اعمال شدن محدودیتها بر کتابخانه ها ✓ وجود تحریم ها و عدم برقراری با ناشران خارجی 	<p>سیاسی</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ حمایت دانشگاه از فعالیتهای کتابخانه و گسترش آن ✓ توجه سیاستگذاران کلان کشور به کتابخانه دانشگاهی
	<p>بازار و رقبا</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ظهور رقبای مختلف در سطح ملی و بین المللی 	<p>کاربران</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ مراجعه روزافزون کاربران به کتابخانه ✓ گسترش نیازهای اطلاعاتی کاربران ✓ استقبال کاربران از برگزاری کارگاه های آموزشی
	<p>کاربران</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ بالا رفتن سطح انتظارات کاربران از خدمات <p>نیروی انسانی</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ استقبال کاربران از برگزاری کارگاه آموزشی و معرفی خدمات کتابخانه <p>نیروی انسانی</p>

<p>✓ امکان بهره‌گیری از متخصصان کتابداری در بخشهای کتابخانه</p> <p>سایر</p> <p>✓ امکان گسترش کتابخانه و مجموعه آن</p>	<p>✓ نیاز به گسترش تعداد کارمندان و محدود بودن ظرفیت استخدام در کتابخانه</p> <p>سایر</p> <p>✓ ضعف در استفاده از نتایج به دست آمده از تحقیقات جهت بهبود کتابخانه</p>	
---	---	--

• استراتژی

ضعف‌ها	قوت‌ها	
<p>✓ تکمیل نمودن و گسترش نرم افزار کتابخانه دیجیتال</p> <p>✓ تدوین خطمشی برای کتابخانه (برای کلیه بخش‌ها)</p> <p>✓ نیازسنجی از خدمات مورد نیاز برای کاربران</p> <p>✓ بهره‌گیری از کارمندان متخصص کتابداری</p> <p>✓ برگزاری کارگاههای آموزشی به صورت دوره‌های و منظم</p> <p>✓ ارتقاء سطح امنیت و حفاظت کتابخانه با استفاده از تکنولوژیهای نوین</p> <p>✓ سرعت بخشیدن به ارائه خدمات</p> <p>✓ ایجاد دسترسی و گردآوری منابع لاتین</p>	<p>✓ استفاده از تکنولوژیهای جدید در ارائه خدمات از راه دور</p> <p>✓ گسترش خدمات کتابدار مرجع مجازی با استفاده از تکنولوژیهای جدید</p> <p>✓ عضویت و اشتراک پایگاههای اطلاعاتی فارسی و لاتین</p> <p>✓ استاندارسازی بخشهای کتابخانه با توجه به امکان گسترش کتابخانه</p> <p>✓ روزآمد نگه داشتن مجموعه کتابخانه</p> <p>✓ گسترش خدمات مجازی و طراحی خدمات جدید</p> <p>✓ وجود فضای مناسب (پشت بام کتابخانه) جهت گسترش فضای مطالعه و فضای مشترک یادگیری و اطلاعاتی</p>	فرصت‌ها
<p>✓ تلاش جهت تعیین بودجه سالانه کتابخانه از طریق دانشگاه</p> <p>✓ ارزیابی دوره‌های کتابخانه از دیدگاه کاربران و کارمندان</p>	<p>✓ ایجاد امنیت شغلی برای کارمندان کتابخانه</p> <p>✓ همگام شدن با تغییرات و پیشرفتهای تکنولوژی در کتابخانه</p>	تهدیدها

<ul style="list-style-type: none"> ✓ ارزیابی میزان رضایت کاربران از کتابخانه ✓ تدوین برنامه بلندمدت برای کتابخانه ✓ آموزش مستمر کارمندان و آموزش ضمن خدمت برای کارمندان ✓ تدوین خطمشی جهت مقابله با شرایط بحرانی احتمالی 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ بهره‌گیری از خلاقیت و تخصص کارمندان در ارائه خدمات مطلوبتر ✓ برگزاری سمینارهایی جهت علاقمندسازی کاربران به پژوهش ✓ ایجاد فضای جذاب در محیط فیزیکی کتابخانه (بازنگری در معماری درونی و طراحی کتابخانه) 	
--	---	--

در مجموع راهبردهای رسیدن به اهداف کتابخانه به شرح زیر است:

- ✓ تلاش جهت تعیین بودجه سالانه کتابخانه از طریق دانشگاه
- ✓ تدوین برنامه بلندمدت برای کتابخانه به صورت دوره‌ای (بازه زمانی دو سالانه)
- ✓ تدوین خطمشی مدون برای کلیه بخشهای کتابخانه
- ✓ روزآمد نگاه داشتن مجموعه کتابخانه
- ✓ تدوین خطمشی مدون جهت مقابله با شرایط بحرانی احتمالی
- ✓ سرعت بخشیدن به ارائه خدمات در کتابخانه
- ✓ ارزیابی دوره‌های کتابخانه از دیدگاه کاربران و کارمندان
- ✓ سنجش میزان رضایت کاربران از خدمات کتابخانه
- ✓ آموزش مستمر و ضمن خدمت کارمندان
- ✓ تکمیل و گسترش کتابخانه دیجیتال و خدمات آن
- ✓ نیازسنجی از کاربران جهت مشخص شدن خدمات و منابع مورد نیاز آنان
- ✓ ارتقاء سطح امنیت و حفاظت کتابخانه با استفاده از تکنولوژیهای نوین
- ✓ ارتقاء میزان امنیت شغلی برای کارمندان
- ✓ ارتقاء وب سایت و نرم افزار کتابخانه
- ✓ گسترش خدمات مجازی کتابخانه
- ✓ ایجاد دسترسی و گردآوری منابع لاتین (چاپی/الکترونیکی)
- ✓ استفاده از تکنولوژیهای جدید در ارائه خدمات از راه دور
- ✓ گسترش خدمات کتابدار مرجع (مجازی و حضوری) با استفاده از تکنولوژیهای جدید

- ✓ اشتراک و عضویت در پایگاههای اطلاعاتی فارسی و لاتین
- ✓ همگام شدن با تغییرات و پیشرفتهای تکنولوژی در کتابخانه
- ✓ برگزاری سمینارهای جهت علاقمندسازی کاربران به پژوهش
- ✓ بهره‌گیری از کارمندان متخصص کتابداری (در صورت امکان استخدام کارمند)
- ✓ ارتقاء فضای فیزیکی کتابخانه و فراهم کردن محلی برای یادگیری مشارکتی